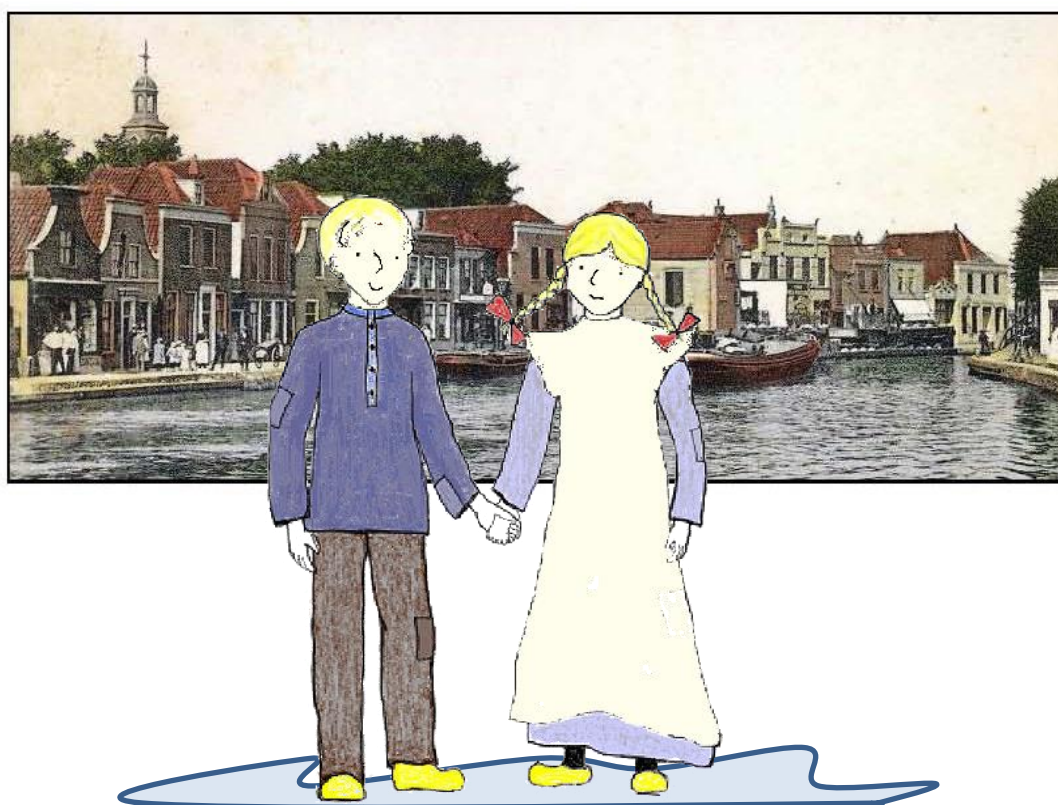

Op stap met Jet en Jan

Leven in 1910

Docentenhandleiding dans en drama, project voor groep 5/6 in Waddinxveen

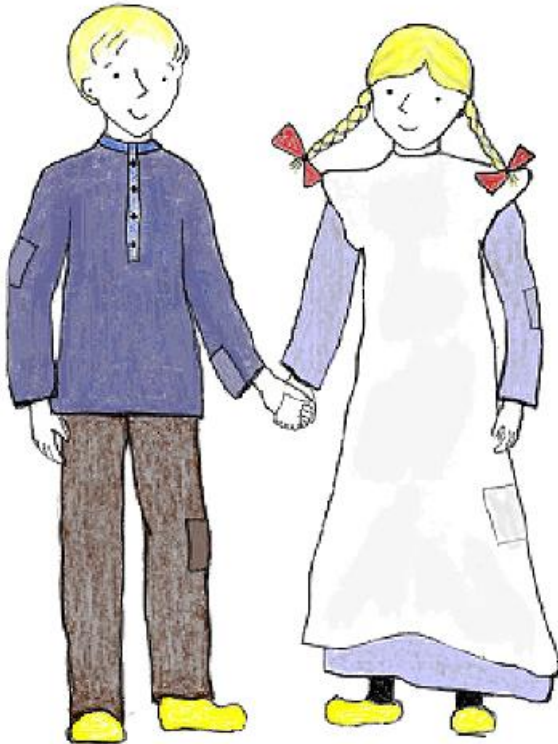
Met dank aan

**FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE**

LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

Colofon

Het format van dit project is ontwikkeld door Landschap Erfgoed Utrecht. Deze lessen dans en drama zijn gemaakt door respectievelijk Miranda Heemskerk (Studio DaDanza) en Laurens de Groot (Man met Koffer) in opdracht van Stichting Vonk, Waddinxveen met behulp van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

- De foto's zijn beschikbaar gesteld door: Landschap Erfgoed Utrecht, Historisch Genootschap Waddinxveen, Kees Verlooij & Jan Versluis.

Disclaimer

De makers van deze website hebben gebruik gemaakt van rechtevrij beeldmateriaal, of hebben rechthebbenden om toestemming gevraagd en waar bekend de bron vermeld. Bent u van mening dat u de rechthebbende bent van een of meer beelden in dit lesmateriaal, neem dan contact op met Stichting Vonk, info@stichtingvonk.nl

Inhoudsopgave

DANS – Dansen met Jet en Jan

Doelstelling en doelgroep	4
De kerndoelen	4
Opbouw van de les, lesduur	5
Voorbereiding en benodigdheden	6
De les	6 – 13
Extra suggesties	13

DRAMA – Wie bent u?

Doelstelling en doelgroep	14
Aanbodsdoelen	14
Voorbereiding en benodigdheden	15
De les	15 – 18

Inleiding dansles

Doelstelling en doelgroep

Dansles - Dansen met Jet en Jan

In 'dansen met Jet en Jan' krijgen de kinderen van groep 5/6 een beeld hoe er rond 1910 werd gedanst, hoe dit eruit zag en hoe men dit beleefde.

Er wordt steeds een vergelijking gemaakt met toen (1910) en nu om zo te ontdekken waar ontwikkelingen op dansgebied vandaan komen. Hierbij komen aan bod: schoeisel, kleding, geluiden, volume, beelden, vormen, contact, ruimtegebruik, coördinatie.

Leerlingen worden geprikkeld op nieuwsgierigheid, individuele beleving, verbinding en samenwerking.

De leerdoelen van de lessen zijn:

- Kennis opdoen van de danscultuur van toen en van nu
- Kennis opdoen van dans als kunstvorm
- Kennis maken met dansvormen en lijnen
- Ontdekken waar dansinspiratie vandaan komt
- Ontdekken hoe dans zich 'vormt' vanuit ritme, beelden en beweging

Het volgende komt daarbij aan bod:

- Onderzoekend leren door te laten kijken/observeren
- Vanuit datgene wat de leerling ontdekt improviseren in (dans)beweging
- De leerling actief in beweging te zetten en kennis toepassen

De kerndoelen

54. De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
55. De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
56. De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.
57. De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.
58. De leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deelnemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarmee bij activiteiten rekening houden.

Opbouw van de les

Nieuwsgierig maken, creativiteit prikkelen

De kinderen worden meegenomen naar het verleden d.m.v. een kort verhaaltje over Jet en Jan die op hun klompen lopen. Hierdoor wordt de nieuwsgierigheid geprikkeld. De kinderen onderzoeken geluid, beeld en 'samen'.

Over geluid leren ze de invloed van materiaal op geluid en daarbij dat materiaalgebruik tijdsgebonden is. Bij beeld wordt kort een stukje ontwikkeling van dans uitgelegd om daarna abstracte beelden in beweging te zetten.

En hoe dans je samen? De kinderen leren dat door dansbewegingen en -poses een danseenheid en verbinding ontstaat en dat dans een kunstvorm is.

Tot slot komen alle elementen en eerder geoefende dansjes samen in één grote dans.

De les 'dansen met Jet en Jan' zal ervoor zorgen dat de kinderen procesgericht aan de slag kunnen. Nieuwsgierig maken, creativiteit onderzoeken, ontdekken en ontwikkelen, samen actief in beweging zijn.

Afhankelijk van de concentratie van de klas is het goed mogelijk om de les in stukjes te geven. Wel is het wenselijk dat als de grote klas-dans geoefend gaat worden om het geheugen op te frissen door de voorgaande dansjes nog even te herhalen.

Opzet les

De powerpoint is direct op een digibord te gebruiken.

De les kan in het leslokaal gegeven worden, maar gebruik van een speellokaal geeft natuurlijk meer bewegingsruimte.

Alle zwarte teksten zijn voor de leerkracht; **de roze teksten zijn voor de leerlingen.**

zie docentenhandleiding

klik door

bekijk het filmpje

Benodigd materiaal

Houten klomp uit de erfgoedkoffer en USB stick

Tijdsinvestering

De totale tijdsinvestering bedraagt ongeveer 2 uur. De lesonderdelen geluid, beeld en 'samen' zijn als losse onderdelen te geven.

Dit kan worden uitgebreid door te werken aan beleving. Denk bijvoorbeeld aan 'het laten zien aan elkaar', het 'toevoegen van een kostuum', het 'vastleggen' op camera waarbij de aandacht komt te liggen op de expressie en het maken van oogcontact met de camera. Het stimuleren van durven presenteren.

Verantwoording:

Deze foto van Onbekende auteur
is gelicentieerd onder [CC BY-NC](#)

Dansen met Jet en Jan

Vorbereiding en benodigdheden

- Deze les is zo opgezet dat deze in het gewone leslokaal met het digibord gegeven kan worden.
- Bekijk van tevoren de dansjes en de beschrijving ervan in de docentenhandleiding
- Zie docentenhandleiding:
- Klik door:
- Bekijk het filmpje op de USB stick:
- Dansen met Jet en Jan bestaat uit 3 lesonderdelen en die apart te geven zijn. Deze zijn: geluid, beeld en 'samen'.

Nodig:

- digibord
- klomp uit de koffer
- USB stick

De les

Dia: schoenen....

Lees voor:

Jet en Jan hebben allebei klompen. Die hebben zij gekregen van opa. Je hoort ze aan komen lopen, want klompen maken geluid als je op straat loopt. Jan maakt altijd het meeste geluid omdat hij harder stampt dan Jet!

Soms maken ze er samen een spelletje van. Dan proberen ze wie het hardst kan stampen. Of gaat Jet ineens heel snel op de grond trappelen met de klompen en dan weer wat langzamer. Ze hebben dan de grootste lol samen.

Het lijkt soms zelfs wel op een liedje als Jet en Jan zo aan het stampen zijn met hun klompen. Zeker als ze er ook nog eens bij gaan klappen. Dan maken ze samen een ritme van het geluid.

Dit klinkt soms zo mooi dat Jet en Jan er een dansje op maken. Dansen vinden zij ook leuk. Vooral samen! Zelf dansend een ritme maken met het geluid van de klompen. Dat doen Jet en Jan het liefst elke dag!

Verschillende dansschoenen uit de tijd van Jet en Jan. Welke verschillen zie je?

- De dansschoenen hebben een hakje.
De middelste schoen heeft een strikje en een bandje met gesp. Dit maakt het wat 'netter'.
- De onderste schoen is wat dichter en heeft een vetertje.

Welk geluid denk je dat ze maken?

De klompen zijn van hout en hout is hard materiaal. Zij zullen een hard geluid maken. Probeer het maar uit met de klomp uit de koffer.

De andere twee schoenen zijn meer 'chic' en zullen minder geluid maken omdat het van zachter materiaal gemaakt is. De (hoge) hakken kunnen nog wel harder zijn.

Dia: en nog meer schoenen....

Voor welke dansstijl worden ze gebruikt?

1

Vergelijking deze schoenen met de klompen.

Welk geluid zullen deze schoenen maken?

Het geluid zal zachter zijn, omdat het materiaal zachter is:

- De dansschoenen van nu zijn gemaakt van leer en stof.
- Deze materialen zijn lichter en zachter.
- Het geluid klinkt daardoor zachter als je een ritme stapt of stampt.

En in welke schoenen kan je je voeten makkelijk bewegen? In de schoenen van zachte materialen of in de klompen?

Toch werd er vroeger vaak met klompen gedanst, vooral omdat de mensen geen andere schoenen hadden.

Dia: Geluid - Stampen en klappen

1. Stampen en klappen filmpje 1

Voor de leerkracht:

Je kan eerst het filmpje kijken zodat de kinderen zien wat de bedoeling is. Maar oefen eerst zonder filmpje, zodat het eerst langzamer geoefend kan worden.

Aandachtspunten:

- Doe het in een rustig tempo; tegelijk stampen/klappen is belangrijker dan snelheid. Dat komt later.
- Elke tel is een beweging.
- Tel 4 tellen vooraf om gelijk te kunnen beginnen.

Stamp:

- 1 *rechts*
- 2 *links*
- 3 *rechts*
- 4 *links*

Klap in handen:

- 5 *klap*
- 6 *klap*
- 7 *klap*
- 8 *klap*

2. Stampen en klappen filmpje 2

Stamp:

- 1 *rechts*
- 2 *rechts*
- 3 *links*
- 4 *links*

Klap:

- 5 *in handen*
- 6 *in handen*
- 7 *op bovenbenen*
- 8 *in handen*

Variatie:

Doe het 2x achter elkaar: de 1^e keer de leerkracht, daarna de hele klas.

Hoe klonk het geluid als de klas stampet en klapt?

Hoe klonk het geluid als de juf alleen stampet en klapt?

Hoor je verschil?

- De leerkracht alleen klinkt zachter dan de klas samen.
- De klas draagt geen klompen: ze klinken harder dan de leerkracht omdat ze het allemaal tegelijk doen.

Stel je voor hoe hard het geklonken zou hebben als de hele klas klompen aan had!!

Dia: Dansen met beeld - dans in 1910

1

Vertel:

In de tijd van Jet en Jan was klassiek ballet een belangrijke dansvorm.

3. klassieke dans 1910

De Amerikaanse danseres Isadora Duncan vond de bewegingen uit het klassieke ballet te statisch (stijf) en beknellend (te streng) en wilde anders dansen.

Zij wilde met haar dans over zichzelf vertellen. Dus vertellen door bewegingen. Zij wilde haar gedachten en gevoelens uitbeelden.

Ze nam gewone bewegingen zoals lopen en maakte hier moeilijke, bijzondere en soms vreemde bewegingen van. Dat noemen we 'abstract' en dit werden speciale, moderne danstechnieken.

4. Moderne dans van Isadora Duncan uit 1910

Welke verschillen zie je tussen de filmpjes?

Klassieke dans: veel op de tenen en het lijkt precies ingestudeerd.

Moderne dans: het ziet er vrijer uit en het lijkt soms zelfs of ze 'zomaar rondhuppelt'.

Bekijk de foto van de dansende Isadora. Wat zie je?

Ze danst op straat, ze heeft een lange jurk aan en danst op slippers. Heel anders dan het klassieke ballet.

Isadora kan niet makkelijk bewegen in zo'n jurk. Toch ziet het er soepel en sierlijk uit. Daarvoor gebruikt ze vooral haar armen en bovenlichaam.

2

Door Isadora Duncan laten we in dans ons gevoel zien. Je kunt gaan dansen als je blij bent, als je plezier hebt of als je boos bent.

Maar ook andersom: als je bijvoorbeeld verdrietig of boos bent, zet muziek op en dans. Dat kan mensen weer gelukkig en blij maken.

3

Dans jij ook wel eens? Welk gevoel krijg je als je danst?

Dansen maakt vaak blij.

Of je gaat juist dansen als je blij bent!

Met dans kan je je gevoel laten zien en blijdschap, verdriet of woede uiten. Met dans kan je dus iets vertellen of uitbeelden met bewegingen ipv met woorden.

Hoe kom je op een beweging? Bedenk jij er wel eens eentje?

Professionele dansers laten zich inspireren: ze krijgen een idee voor een beweging omdat ze iets moois zien, iets fijns beleven of iets lezen uit een boek. Maar je kunt jezelf ook laten inspireren door bijvoorbeeld een schilderij.

Dia: Dansen met beeld - strakke lijnen, ronde vormen

Wat zie je op de afbeelding? Wat stelt het voor?

Je kan vertellen wat je ziet: de kleuren en de vormen. Maar je ziet niet wat het uitbeeldt. De afbeelding is abstract: je ziet niet direct wat het is of wat de schilder wil vertellen.

Welke vormen kan je ontdekken?

Sierlijke, ronde vormen in allerlei kleuren. Door de zwarte achtergrond lijkt het wat geheimzinnig.

Zie je beweging in de afbeelding? Welke kant gaat het op? Wie kan de afbeelding nadoen?

Tip: laat een leerling de lijnen volgen met zijn hand. Dan zie je de beweging van de afbeelding.

En wat zie je op deze afbeelding? Wat stelt het voor?

Ook hier zie je kleuren en vormen (driehoeken en strakke lijnen), maar je ziet niet wat het uitbeeldt. Dit is ook een abstracte afbeelding.

Wie kan ze aanwijzen? Kan je deze afbeelding ook nadoen/uitbeelden?

Dia: Dansen met beeld – strakke lijnen en ronde vormen

5. Strakke lijnen, ronde vormen filmpje 1

Voor de leerkracht:

Je kan eerst het filmpje bekijken zodat de kinderen zien wat de bedoeling is. Maar *oefen* eerst zonder filmpje, zodat het langzamer geoefend kan worden om de bewegingen goed gelijk te krijgen.

De volgende bewegingen noemen we strakke bewegingen. Doe maar mee. Elke tel is een beweging.

Armen gestrekt:

- 1 *rechts hoog*
- 2 *links hoog*
- 3 *beide opzij*
- 4 *beide voor*

- 5 *rechts laag*
- 6 *links laag*
- 7 *knik hoofd*
- 8 *klap in handen*

6. Strakke lijnen, ronde vormen filmpje 2

De volgende bewegingen zijn ook meer rond en los. Doe maar mee.

Armen losjes bewegen (per beweging 2 tellen):

- 1 *beide omhoog en halve cirkel maken tot opzij*
- 2
- 3 *beide ronddraaien via voorkant tot laag*
- 4

Romp en heupen (deze bewegingen tel 5 t/m 8):

- 5 *romp en heupen ronddraaien,*
- 6 *schouders en armen bewegen los mee*
- 7
- 8

Dia: Samen dansen – met z'n allen

Dans je graag samen of dans je liever alleen?

Kun je vertellen waarom?

Kijk naar de foto's: vroeger werd vaak in een groep gedanst. Op een feest of in de tuin of op het schoolplein.

of met z'n tweeën

Met zijn tweeën dansen noem je een duet.

Op de nieuwe foto's zie je mensen die een duet dansen.

Samen dansen – de kunstvorm

Soms hebben dansers elkaar nodig in de beweging.
Of zij maken een mooi 'beeld' of mooie 'vorm'. Het zou een standbeeld kunnen zijn.
Dit heet dan een **kunstvorm**.

Onderzoek de foto's a.d.h.v. de volgende vragen:

- **Wat zie je?**
- **Waardóór vormen zij een eenheid?**
Denk aan: elkaar vasthouden, dezelfde kleding (de rode jurk benadrukt de kracht in die beweging) en hoe het eruit zou zien als je één van de twee weg haalt (kan dat wel?).
- **Wat zie je bij deze dansgroep?**
Dezelfde houding en richting
- **Hoe loopt de lijn die de dansers vormen?**
Denk bijv. aan kijkrichting, bewegingsrichting

Dia: Samen dansen – dans een duet

7. Dans een duet

Net als Jet en Jan gaan wij ook samen dansenmaar dan wel zonder klompen!

Kijken:

- 1 *naar elkaar*
- 2
- 3 *naar voren*
- 4

Draaien:

- 5 *draai naar elkaar toe*
- 6
- 7 *knik*
- 8 *box met rechts*

Spring en stamp:

- 1 *op 2 voeten naar rechts*
- 2
- 3 *stamp rechts*
- 4 *stamp links*

Spring en shake:

- 5 *op 2 voeten naar links*
- 6
- 7 *shake rechts*
- 8 *shake links*

Probeer het nu nog een keer maar dan iets sneller!

Dia: Onze klas-dans

We weten nu veel meer over dans. Vooral door het zelf te doen!

Eigenlijk gaat het om 3 delen:

1. *Geluid*: ons eigen ritme door te stampen – net zoals Jet en Jan.
2. *Beeld*: bewegingen in strakke lijnen en ronde vormen, zoals de afbeeldingen.
3. *'Samen'*: we dansten in tweetallen een duet.

We doen nu alle geleerde bewegingen (geluid + beeld + 'samen') achter elkaar voor onze klas-dans. Nu ook met muziek.

8. Onze klas-dans De muziek is het liedje 'Kom erbij' (zie PPT), maar het kan ook met een ander liedje, instrumentale muziek of d.m.v. eigen stemgeluid.

Kom maar staan naast je danspartner en.....'Let's go!'

<i>Stamp:</i>	
1	<i>rechts</i>
2	<i>links</i>
3	<i>rechts</i>
4	<i>links</i>
<i>Klap in handen:</i>	
5	<i>klap</i>
6	<i>klap</i>
7	<i>klap</i>
8	<i>klap</i>

<i>Stamp:</i>	
1	<i>rechts</i>
2	<i>rechts</i>
3	<i>links</i>
4	<i>links</i>
<i>Klap:</i>	
5	<i>in handen</i>
6	<i>in handen</i>
7	<i>op bovenbenen</i>
8	<i>in handen</i>

<i>Armen gestrekt:</i>	
1	<i>rechts hoog</i>
2	<i>links hoog</i>
3	<i>beide opzij</i>
4	<i>beide voor</i>
5	<i>rechts laag</i>
6	<i>links laag</i>
7	<i>knik hoofd</i>
8	<i>klap in handen</i>

<i>Armen losjes bewegen (per beweging 2 tellen):</i>	
1	<i>beide omhoog en halve cirkel maken tot opzij</i>
2	
3	<i>beide ronddraaien via voorkant tot laag</i>
4	
<i>Romp en heupen (deze bewegingen tel 5 t/m 8):</i>	
5	<i>romp en heupen ronddraaien,</i>
6	<i>schouders en armen bewegen los mee</i>
7	
8	

<i>Kijken:</i>	
1	<i>naar elkaar</i>
2	
3	<i>naar voren</i>
4	
<i>Draaien:</i>	
5	<i>draai naar elkaar toe</i>
6	
7	<i>knik</i>
8	<i>box met rechts</i>

<i>Spring en stamp:</i>	
1	<i>op 2 voeten naar rechts</i>
2	
3	<i>stamp rechts</i>
4	<i>stamp links</i>
<i>Spring en shake:</i>	
5	<i>op 2 voeten naar links</i>
6	
7	<i>shake rechts</i>
8	<i>shake links</i>

Bovenstaand schema kan 2x op het liedje gedanst worden.

De kinderen voeren bovenstaand schema uit, hebben dan 16 tellen tussendoor om van partner te wisselen en doen dan het schema nog een keer.

Dia: Dansen toen en nu

We kunnen niet meer midden op straat dansen zoals Jet en Jan vroeger.

Waar kunnen wij goed buiten dansen?

- in de tuin
- op het balkon
- in het park
- op het schoolplein
- in de speeltuin
- in het bos
- op het strand

Eigenlijk kunnen we op heel veel plekken dansen.
Juist ook buiten. Eigenlijk bijna overal!

Veel dansplezier 😊

Extra suggesties:

De les is in gymzaal/speellokaal uit te breiden:

- Klap na het stuk dans 8x in de handen en geef de kinderen de opdracht om in deze 8 tellen een andere danspartner te zoeken. Het stuk dans kan dan weer overnieuw beginnen. Zo ontstaat er steeds weer een ander duet. De kinderen maken dansant steeds *contact* met een ander klasgenootje.
- Laat ieder duo met de neus een andere kant op staan en laat elk duet een andere kant op dansen.
Klap je in de handen, dan draait ieder duo een kwartslag waardoor ze steeds een ander front hebben, of een ander duo voor hun neus die het stuk de andere kant op danst. Het daagt de kinderen uit hun focus vast te houden.

Inleiding dramales

Doelstelling en doelgroep

Dramales: Wie bent u?

Selectie van aanbodsdoelen in deze les:

Het creatieve proces bij drama

- onderzoeken van betekenisvolle onderwerpen (...) en deze verbeelden in drama.

Kijken naar drama

- gericht kijken en praten over een aangeboden verhaal
- inspiratie opdoen uit dramatisch spelen/of theatervoorstelling voor eigen spel
- openstellen met alle zintuigen voor dramatisch spel (...) rond een betekenisvol onderwerp

Kennismaken met elementen en technieken van drama

- improviseren op spelimpulsen
- onderzoeken van spelelementen (wie-wat-waar-wanneer)
- onderzoeken van een spelopdracht en meerdere oplossingen verzinnen

Spelen van drama

- spelen van eenvoudige dramaspelsituaties, rollen en verhalen met het accent op beweging
- bewust hanteren van de elementen (wie-wat-waarwanneer) in eigen dramaspel
- uitbeelden van de uiterlijke kenmerken van een rol door houding, gebaren, stem en taal

Reflecteren op dramaspel van zichzelf en anderen

- praten over het eigen dramaspel (Wat heb je gespeeld? Welke rol? Hoe heb je dat gedaan?)
- kijken naar en praten over het dramaspel van groepsgenoten

Lesduur:

45 minuten

Opbouw van de les

De les gaat over wie, wat, waar. Deze elementen heb je nodig om een verhaal te vertellen.

Wie voorstellen wie je bent (of wie je voorstelt). Eerst als standbeeld, daarna in beweging (dus met de handelingen die bij deze rol horen). Eventueel ook met stem.

Wat wat is er aan de hand? De probleemstelling, wat gebeurt er?

Waar waar speelt het af? Want de plaats van handeling is ook van invloed op je acties en mogelijkheden.

Dramales: Wie bent u?

Vorbereiding en benodigdheden

- Deze les kan in het gewone leslokaal met het digibord gegeven worden.
- De klas zit in een kring.
- Klik door:
- De PPT is minimaal. Het is beter voor de fantasie van de kinderen als ze hun eigen beelden bedenken.
- Alle zwarte teksten zijn voor de leerkracht; de roze teksten zijn voor de leerlingen.

Nodig:

- Digibord voor de muziek
- Eventueel een kist met oude, bijpassende kleding of rekwisieten

De les

Dia Wie? Wat? Waar?

Wie ben je?

Een paar kinderen stellen zich voor: wie ben je en wat doe je?

Bespreek wat opviel: **Waar vertelt iemand over? Wat zou jij zelf zeggen als iemand vraagt 'wie ben jij?'. Je hobby, wat je leuk vindt om te doen misschien?**

Vertel: Weten we het verhaal van Jan en Jet nog? Dat was een hele andere tijd toen. Kinderen werkten mee met hun ouders, zij hadden een heel ander leven als wij nu. Er waren ook heel veel beroepen die toen bestonden en die nu niet meer bestaan. Daar worden er in het verhaal ook wel een paar van genoemd.

Weet iemand nog wat een porder was, bijvoorbeeld?

Iemand die 's ochtend langs je deur kwam om je wakker te maken, omdat wekkers nog niet bestonden.

Een bakkersjongen?

Hij bracht in een bakfiets het verse brood van de bakker langs de deuren.

En Jet kwam Geurt tegen: hij ging met zijn hondenkar langs de huizen om melk te verkopen.

En andersom: wie bedenkt welke beroepen er nu zijn die in de tijd van Jan en Jet niet bestonden?

Een appouwer, een wasmachinemonteur.

En welke beroepen zijn er nu nog steeds, maar zijn een beetje anders geworden?

Bijvoorbeeld: de veldwachter is nu de politieagent.

Oefening 1 – Wie ben ik:

De veldwachter:

Wij leven in de tijd van Jan en Jet. Kom allemaal staan. We gaan ontdekken hoe het is om in die tijd te leven. We gaan steeds een rol spelen. Hoe zou bijvoorbeeld een veldwachter eruit hebben gezien? (mooi uniform).

Ga allemaal staan alsof je de veldwachter van Waddinxveen bent. (rechte rug, een strenge, maar ook vriendelijke blik, armen strak langs ons lijf, één hand op de wapenstok)

De veldwachter loopt een stukje door het dorp. Loop achter elkaar door het lokaal en geef ondertussen aanwijzingen: Hoe zou de veldwachter kijken naar anderen? Zou hij iets zien in het lokaal wat echt niet kan? Is het slordig of gaat er iets tegen de regels? Misschien is hij juist behulpzaam?

Iedereen gaat weer terug naar zijn plek.

In de tijd van Jan en Jet was er ook de rattenvanger. Ga allemaal eens staan als de rattenvanger. (bijv: gebogen rug, lelijk gezicht, stinkende kleren, handen alsof je een kooi vast houdt)

Ook de rattenvanger gaat het dorp in. Hij kijkt heel anders, snuffelt misschien wel onder de tafels, in de hoekjes. Kan ook ineens heel snel bewegen als hij een rat ziet, enz.

Op deze manier onderzoeken de kinderen een paar beroepen: eerst het 'standbeeld' ervan maken (hoe zag diegene, gebaseerd op beroep en functie, eruit: de voorstelronde) en dan in beweging. Denk bijv. aan:

- bakkersjongen
- dienstmeid
- porder
- melkboer (met hondenkar)
- bovenmeester
- sluiswachter
- kruidenier
- dokter
- herenboer
- paardenknecht
- andere beroepen die de kinderen zelf verzonnen hebben.

Eventueel kunnen de kinderen hier de stem van dit personage uitproberen door zichzelf voor te stellen: 'Ik ben veldwachter Van Brummelen en het is mijn taak alles ordelijk te laten verlopen.'

In het bewegende deel van de oefening zet je de kinderen op het spoor van de handelingen die bij deze rol passen.

Onthoud deze figuren goed, we gaan ze straks gebruiken. We hebben nu twee elementen onderzocht die nodig zijn om een verhaal te kunnen vertellen: 'wie' en 'wat'. **Wie** ben ik? **Wat** doe ik, wat is er aan de hand of wat is het probleem van de scène / het verhaal?

Bijv: Ik speel de bakkersjongen en ontdek dat mijn fietsband lek is. Het gevolg, het verhaal van de scène wordt dan dus dat ik eerst mijn band moet plakken, maar er zitten ook klanten op me te wachten, dus het moet wel snel.

Maar er is nog een derde element. Iemand een idee? Precies: waar! **Waar** speelt de scène zich af? **Waarom** is dat belangrijk om te weten?

Dit bepaalt ook mede je acties en je mogelijkheden. In een kerk mag je bijvoorbeeld niet hard praten, in een voorraadkast kun je bijna niet bewegen, in een klein vliegtuigje doe je niet de afwas en op de markt is het moeilijk een boek lezen.

De plek waar je bent, bepaalt dus voor een groot deel wat je wel of juist niet kan doen of zeggen.

Oefening 2 – Waar ben ik:

Een paar kinderen in het midden van de kring.

Vertel waar je bent en laat het daarna zien.

Suggesties: zwembad, bibliotheek, op een koord boven een ravijn, de supermarkt.

Bespreek:

Wat heb je gezien? En wat zou je nog meer kunnen laten zien?

Conclusie: je kan je publiek dus aanwijzingen over de 'waar' geven door hoe je kijkt en beweegt, hoe je praat (soort taalgebruik, maar ook volume) en welke dingen je er doet.

Opdracht 1: wie, wat, waar?

Verzin een 'wie, wat en waar' in de tijd van Jan en Jet (1910). Je mag hier niet bij praten. Wie laat het zien? Kunnen de andere kinderen de wie, wat en waar zien/raden?

Zolang het niet geraden wordt, blijft de speler in zijn/haar rol en spelsituatie. Als het geraden is, is het volgende kind aan de beurt.

Voorbeelden: een dienstmeid, onderweg naar werk (buiten op straat dus) en de brug staat open, waardoor ze te laat komt.

De veldwachter, op zijn kantoor, met een hele stapel papierwerk die hij moet doen.

Nu wel met praten, maar de speler mag het niet verklappen, dus niet: 'zo, nou gaat meneer de veldwachter eens even lekker zijn kantoorwerk doen, zeg'.

Laat je 'wie, wat en waar' vooral zien in je spel en handelingen.

Raadt het publiek de wie-wat-waar?

Bespreek:

- Waaraan zagen ze het?
- Klopt het eigenlijk wel, ging het vroeger zo?
- Waarom kwamen we er niet achter?
- Wat had de speler nog meer kunnen doen?

Opdracht 2: wie, wat, waar?

Eén kind gaat weer een 'wie, wat, waar' spelen. Als iemand uit het publiek het weet, gaat hij niets zeggen, maar gaat meedoen. Dus je stapt in de scene en vult aan op wat je ziet.

Bijv: ik denk een kruidenier te zien, die in zijn winkel bezig is met dozen sjouwen; dan stap ik in en speel een klant die iets komt kopen. Of ik zie een sluiswachter die zijn sluisje niet op tijd open krijgt, dan stap ik in als een sterke kerel die helpt of als boze schipper die bang is te laat te komen met zijn vracht.

Soms klopt het helemaal niet en zit je er als 'inspringer' naast. In dat geval speel je gewoon door en probeer je de situatie kloppend te krijgen (zonder je wie-wat-waar te veranderen).

Bijv 'Oh, excuses. Ik dacht dat u de hoofdmeester van school was. Vandaar dat ik over mijn kind begon. U lijkt wel erg op hem, zeg. Dan moest ik maar weer gaan...'
Maar de oplossing kan ook in spel of handeling zitten. Het leuke is dat als de spelsituatie blijft doorgaan, een volgend kind het kan proberen door in te springen.

Op deze manier ontstaan mini-verhaaltjes uit de tijd van Jan en Jet. Bespreek steeds elke scène kort even na. Als je nog tijd over hebt kun je ook vreemde combinaties verzinnen. Een veldwachter en een rattenvanger op de kermis of een porder en een dokter 's ochtends vroeg op de dijk. Hoe gekker, hoe beter. En dan toch proberen er een kloppend verhaaltje van te maken, zonder de wie-wat-waar te veranderen.

Wat leuk dat we even in de tijd van Jan en Jet geleefd hebben! Bedankt allemaal, we gaan afscheid nemen. En zoals dat in die tijd ging bij grote feesten en speciale gelegenheden: dan kwam Concordia, de fanfare.

Speel je mee, pak dan je instrument (overdrijf de uitbeelding flink).

Speel je niet mee, dan word je een van de figuren uit de tijd van Jan en Jet en loop je achter de fanfare aan.

Zet de muziek aan (klik in de PPT op de vlag) en loop een paar rondjes, met de luid luchttoeterende fanfare voorop en de dorpingen er achteraan, door het lokaal.